

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus De Institvtione Sacerdotum, qui sub Episcopis
animarum curam gerunt, quo ad mores eorum & reliquam
vitam**

Soto, Pedro de

Louanij, 1562

4 De his quae ad temperantia[m] ministrorum ecclesiae pertinent, &
caeteris quae ad pietatem et religionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30247

Lect. Quarta

DE HIS QUAE AD TEMPERANTIAM ministrorum ecclesie pertinent, & cæteris quae ad pietatem ac religionem.

Temperantia est insigne ornamentum clerici.

POS Thæc merito secundum locum tenent, quæ ad temperantiã omnẽ tam scilicet quæ delectationes cibi & potus, quàm etiam quæ veneream voluptatem moderatur: & denique, quæ in externis omnibus verbis, operibus, gestibus ac ornatu modum statuit, pertinent. Hæc enim quantum decet at ac ornet sacerdotes, & cæteros ecclesiæ ministros, ex locis Pauli superius allegatis satis constat, & ex natura huius virtutis, cui merito nitor quidam & splendor atque pulchritudo animi tribuitur qua etiam docet scriptura, Deum vnicè delectari, iuxta id quod mysticè in psalmo dicitur. Myrra

ra

ra & g
tis suis
bus dele
honore
ria obtu
em men
diuinar
cui debe
Ecclesiã
Igitur
renorur
tum aff
est, vt f
clesiã,
nentur
Castigo
uituten
alijs pra
bus effi
tè est
omnibu
stus:
corda v
tate. E
stri pra
tes & c.
citur à

rha & gutta & casia à vestimen-
 tis tuis à domib⁹ eburneis, ex qui-
 bus delectauerunt te filia regū in
 honore tuo. Deniq³ vitia contra-
 ria obtundunt ac obscurant aciem
 mentis, & ineptā reddunt ad
 diuinarum rerum speculationē:
 cui debent potissimū ministri
 Ecclesiæ vacare.

Igitur post contemptum ter-
 renorum, vel eorum modera-
 tum affectum, ad seipso opus
 est, vt se conuertant ministri ec-
 clesiæ, & corpori suo domi-
 nentur, vt cum Paulo dicant:
 Castigo corpus meum & in ser-
 uitudinem redigo: ne fortē cum
 alijs prædicauerim, ipse repro-
 bus efficiar. Necessaria cer-
 tē est temperantia Christianis
 omnibus: quibus inquit Chris-
 stus: Cauete ne grauentur
 corda vestra crapula aut ebrie-
 tate. Et rursus: Sint lumbi ves-
 stri præcincti, & lucernæ arden-
 tes & c. Sed ministris ecclesiæ di-
 citur à Paulo: In omnibus exhi-
 bea

LUC. 21.

LUC. 12.

bea

2. Co. 6. beamus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate: quasi morientes, & ecce viuimus: vt castigati, & non mortificati &c.

De castitate ministrorū ecclesie.

Vt igitur de singulis breuiter aliquid dicamus. Primo castitatis ita ministris ecclesie ex natura ipsorum ordinum conuenit (vt sicut superius ostendimus) sanctissimè ecclesia statuerit, etiam ex apostolorum traditione, nemini esse dādos sacros ordines, nisi cui coelibatus placeret, & qui ad illū voto se vellet astringere. Itaque iam ex proprio voto, & ecclesie statuto coniuncta est ordinibus sacris castitas, non quæcunq; sed illa quæ supererogationis est: perfecta scilicet abdicatio totius ueneræ delectationis: de qua non est opus multa dicere. Multa exigit ad sui custodiam hæc virtus, nec potest negligentia & in ocio seruari. Hæc igitur ad eam seruandam patres & concilia non tam superaddiderunt, quàm declarauerunt

runt ex
esse ad i

Prim
prohibe
mo in su
quid tu
Salomo
men de
Habetu
de coha
mulieru
pontific
bitatio
busdam
pro qua
locorum
alias cau
omnia i
grauissi
bitation
Quidam
traneas
cedunt r
rem: alij
nulli fol
mnibus
riculosa

runt ex natura ipsa necessaria esse ad illam custodiendam.

Primò cohabitatio mulierum prohibetur, dicente d. Hieronymo in supradicta epistola. Nunquid tu aut Sāsone fortior, aut Salomone sapientior eris: qui tamen deiecti sunt per mulieres? Habetur titulus quidam in Iure, de cohabitatione clericorum & mulierum: vbi conciliorum & pontificum multis decretis cohabitatio hæc prohibetur, in quibusdam mitius, in alijs seuerius: pro qualitate videlicet temporū, locorum, & morum, & secundū alias causas occurrentes: cæterū omnia in hoc vno conueniunt, grauissimum periculum ex cohabitatione mulierum impendere. Quidam canones prohibent: extraneas tantū mulieres, & concedunt matrem, amitam, aut sororem: alij omnes prohibent: nōnulli solas suspectas. Ex quib⁹ omnibus satis patet, quā sit periculosa hæc cohabitatio. Et quis dē

*De inter
dicta co
habitati
one mu
lierum.*

dē (vt Siluest. ait ī verbo Cleric^o 2. para. 4.) habitatio cū suspecta, proculdubio peccatum est, etiā mortale: aut etiā cū periculo aut scādalo cohabitare: quę quāta sūt, iudicādū est ex circūstantijs, & iuxta has maius aut minus peccatū cēsebitur. Prohibetur etiā hac ratione frequētatio monasteriorū monialiū, & dulces literę, ad colloquia secreta cū mulierib^{us}, & ī infirmitate, pati sibi à muliere ministrari. Quę oīa, & similia multa, oīa scilicet quę carnalē amorē excitare vel augere solent, b. Hier. supradicta epistola ad Nepotianū, quā sūt periculosa, ostendit, & ab his deterret ecclesię ministros. Videant igitur nunc, quā sit temerarium tā facilē sibi hac omnia permittere. Excusari quidem possunt prælatorum conuuentia & permissione, qui bonafide hęc agunt: sed pericula quāta sūt, ipsa experientia ostendit. Causantur multi necessitates vitę & alia, Legant tractatum d.

Cys

Cyp
larie
nis
vni
ri ep
dic
te m
null
mul
facul
quit
tissir
mul
pini
non
est e
prou
lum,
emen
tebat
& si
ātiqu
men
bere r
nulla
latos.
Hi

Cypriani (si tamē ei⁹ est) de singularitate clericorum. Vidi Iohannis Matthæi episcopi, Veroneñ. vnus nostrorum temporum veri episcopi, constitutionē meo iudicio multa prudentia & æquitate moderatam. Statuit ille, vt nulla omnino domi haberetur mulier, sine sua in scriptis habita facultate: quia intentionis (inquit) nostræ est, optimè & diligentissimè prius inuestigare quæ sit mulier illa, cuius vitæ, famæ & opinionis. De concubinato vero non est opus multa dicere: certū est enim, nihil magis Dei iram prouocare, & scandalizare populum, quàm hoc malum: de cuius emendatione & punitione oportebat certè magis serio cogitare: & si non secundum seueritatem antiquorū canonū, saltē quod ad emendationē verā sufficeret, adhibere remedium, aliàs certum est nulla ratione excusari eos aut prælatos.

De concubinat.

His proxima sunt quæ ad tempore

pe

*De tēpe
rātia ci
bi & po
tus.*

*quę pro
hibita et
prece-
pta cle-
ricis cir-
ca cibū
& potū.*

*De con-
uiuio*

perantiam cibi & potus pertinēt. Ebrietas igitur & comessatio, quæ omnibus prohibentur, multo magis clericis: luxuriam accendunt, ac sensum hebetāt. Pinguis sensus, inquit d. Hieronymus (vt græcus quidam eleganter ait) nō gignit mentem tenuem. Quare (inquit ibidem) tantum tibi ieiuniorum modum impone, quantum potes ferre. Ad hæc vitia cauenda, concilia & patres prohibent clericis quæ sequuntur. Comotationibus interesse, cōtendere, aut se inuicem inuitare, aut prouocare poculis, plausus & risus inconditos, inanes fabulas referre aut cātare in cōuiujs, tabernas ingredi, nisi in via, necessitatis videlicet causa: imō nec conuiuia, publica maximè & prophana eis licita sunt; sed permittuntur honesta & ecclesiast. Ordinauit is de quo diximus, Veronensis episcopus, vt non nisi tria fercula apponerentur in conuiujs. A deo quoque sollicitus fuit, vt canonicè &

absq̃

absq̃
deputau
mos in
uenient
prohibe
Contra
eis, vt n
gratiaru
medant
De quib
ra decre
uis igitu
fit, quan
lorum t
opus, vt
quid die
iorem h
cūm no
subdito
non fun
maxim
culo. Qu
mus qu
narum
sint gra
Reliqu
obedien
tate

absq; scādalo viuerent clerici, vt
deputauerit etiam honestas do-
mos in ciuitate sua ad quas clerici
venientes diuerterent. Hæc itaq;
prohibentur clericis circa gulam.
Contra quam etiam mandatur
eis, vt non nisi benedictione, &
gratiarum actione præmissa, co-
medant, nec sine sacra lectione.
De quibus omnibus dist. 44. plu-
ra decreta citauit Gratian^o. Quã-
uis igitur circa hæc dubitari pos-
sit, quantum peccatum sit singu-
lorum transgressio: non tamē est
opus, vt de singulis specialius ali-
quid dicam^o. Certū enim est ma-
iorem hic esse prælatorum culpā,
cū non curant hæc seruari: quā
subditorū, qui bona fide, aut quia
non sunt consueta, illa omittunt,
maximē cessāte scādalo & peri-
culo. Quare inter illa oīa, nō vide-
mus quomodo ingressus taber-
narum & compotationes non
sint grauiā & subditis & prælatis.
Reliqua, maximē cū præter in-
obedientiam & scandalum ma-
gis

gis negligentia quadam fiunt, nō possumus damnare grauioris peccati in subditis: sed nescimus quomodo prælati excusari possint, si illa omnia negligantur.

De modestia et honestate vestitiū

Tertio loco dicamus quædam de his quæ ad modestiam & honestatē vestitiū ac ornat⁹ pertinet. De quibus cōuenienti etiā ratione multa clericis præcipiūtur: quæ videre licet apud Siluestrū in verbo, Clericus 2. para. 3. Igitur prohibentur comā vel barbam nutrire: præcipiuntur coronam manifestè gestare. Circa seculares etiā vestes multa prohibita sunt: vt diuersi siue varij coloris vestes ferre, & multa alia vestimentorum genera, quæ omnino secularia sunt: de quibus etiam omnibus disputat Silvester supradictō loco ex alijs, quid mortale, quid veniale sit: maximè de corona, quæ ordini præcipuè videtur annexa. De quibus nō est opus plura dicere, quā vt intentio & consuetudo, & cætera considerentur, & maximè finis:

nis: an v
omission
tatis cleri
cularibus
an potius
ne & bon
vt semper
Restat
ad cultum
tem admo
rà tantō m
dotes & m
finis magi
um. Ad ho
cipuè, vt n
& homin
rant dona
tis. Admi
uina homi
lia illis sin
prius orat
apud Deu
pulo, vt Pa
pro seipfis
dati sunt in
ex natura
o ex iure d

nis: an videlicet ex cōtemptu aut omissione honestatis aut grauitatis clericalis, breuioribus aut secularibus vestibus clericus vtatur, an potius ex quadam consuetudine & bona fide. Necessè tamen est vt semper vigilet prælatorum cura.

Restat vltimò, vt de his quæ ad cultum Dei pertinent & pietatem admoneamus. Ad quæ reuerentia tantò magis astricti sunt sacerdotes & ministri ecclesiæ, quanto finis magis obligat quàm medium. Ad hoc enim ordinantur precipuè, vt mediij sint inter Deum & homines, vt Paulus ait, vt offerant dona & sacrificia pro peccatis. Administrant quidem illi diuina hominibus: sed vt hæc vtilia illis sint, vt dignè ea suscipiant, prius oratione obtinere debent apud Deum. Nec tantum pro populo, vt Paulus inquit, sed etiam pro seipsis orare debent, qui circumdati sunt infirmitate. Itaque hoc ex natura ipsa ordinum, atq; idè ex iure diuino est, vt ad assiduè

oran

De religione et pietate clericorum.

Heb. 5.

Ibidem.

orandū & contemplandū & meditatādū cælestia ac diuina & ad cetera pietatis exercitia, quæ ad hæc ordinantur, vt ad lectionem, vigilias, & similia teneantur: idq̃
 1. *Timo.* duplici ratiōe. Primo, ex debito
 2. quo obligati sunt ecclesiæ, & populo: de quo verbū illud Pauli intellexerūt patres: Obsecro primū oīm fieri obsecrationes, orationes, postulationes &c. pro omnib⁹ hominib⁹ regib⁹, &c. quod de publicis ecclesiæ orationibus constat esse intelligendum: cū ibi postea de priuatis subiungat: Volo viros orare in omni loco: similiter & mulieres. Et Aug. episto. ad Paulinum episcopum, de orationibus quæ in ecclesia sub ipso fiunt sacrificio, intelligit: in quibus quatuor illa orationum genera ostendit inueniri. Tenentur etiam secundo ad prædicta, propter se. Nec enim sanctitas illa vitæ, castitas & puritas ad quā tenentur, sine assidua oratione, meditatione, vigilijs &, lachrymis obtine
 ne

netur. Oportet sine inter
 Sine inter
 igitur ma
 res illi sun
 uersa ac pe
 ad Deū: C
 propter v
 tates, & in
 semper au
 rare: natur
 spensation
 deputaren
 bus agēdu
 stipendijs
 speciali dic
 mūm ad pe
 canonicas
 iam consti
 circa hanc
 tudinē, de q
 diximus, cū
 nis agerem
 in ecclesia,
 tu, certis ho
 ti orabant:
 mutatione,

netur. Omnibus dicit Christus: oportet semper orare. Et Paulus: *Luc. 18. 1. Thes. 5.* Sine intermissione orate. Quāto igitur magis his qui coniunctiones res illi sunt, & qui ab ecclesia vniuersa ac populo legati missi sunt ad Deū: Cū enī nō possint oēs propter vitæ præsentis necessitates, & impedimenta carnis aut semper aut assidue vt oportet orare: naturali ratione & diuina dispensatione factum est, vt aliqui deputarentur ad hoc pro omnibus agendum, & ideo cōmunibus stipendijs alerentur. Vt igitur in speciali dicamus, tenentur priuim ad persoluendas horas illas canonicas septem, quas Ecclesia iam constituit. Nā fatemur fuisse circa hanc rem diuersam consuetudinē, de qua superius nonnihil diximus, cū de sacramento ordinis ageremus. Et primò quidem in ecclesia, cōmuni scilicet cōuentu, certis horis ministri cōgregati orabant: postea, facta nō parua mutatione, statutę sunt tanquam

N quos

*De lez
ctiōe ho
rarū ca
nonicā
rum.*

quotidianū p̄sum horę septē canonicę: ad quas vel simul, vel priuatim legēdas obligantur oēs sacris initiati, & monachi professi ac deputati ad sacros ordines.

De deuotione & attentione in lectione horarum.

De istis horis igitur sunt nonnulla dubia, de quibus consulantur Summistę, & præcipuē Siluester & Caietanus in titulo, Horę canonicę: quę tamen nec magna sunt, nec difficilia. Primum constat illos teneri ad persoluendas horas studiosē & deuotē: sicut Innoc. 3. in concilio generali non tam reuerā statuit, quā declarat: vt habetur in cap. dolētes, de celeb. missarū. Obligantur enim ex proposito & intentione non auertere cogitationem à diuino officio, nec circa alia vagari: sed ad ipsum persoluendum accedere re intētionē satisfaciēdi ecclesię, & Deū orandi. Quo facto satisfaciūt, si attentī sunt vel ad integram prolationē verborū, vel ad Iesum, vel quod multo meli⁹ est, ad finem, Christum scilicet crucifixum.

cifixum
beneficia
& quicquid
strum ex
intentione
nē ab alio
oportet p
na fide se
sua geren
derint op
uunt, satis
attenti est
ita irreuer
rebus, vel
bus intent
aperta sit
Nunc ac
tur sub pec
bus horis p
quę sint in
to omitten
intelligere
& sincerē
nim satis e
dulēter hę
tisfacere p
piorū min

cifixum, diuinam bonitatem ei⁹,
beneficia, coelestem beatitudinē,
& quicquid demum affectum no-
strum excitat in Deum: vel si ex
intentione nō auertat cogitatio-
nē ab aliquo horū: in qua re non
oportet pios anxios esse. Qui bo-
na fide se tanquā ministros eccle-
siæ gerentes, ita vt nunquā inten-
derint oppositū, officium persol-
uunt, satisfaciunt; nisi aut nolint
attenti esse, aut inter persoluēdū
ita irreuerēter se gerant, aut alijs
rebus, vel externis occupationi-
bus intenti sint, vt manifesta &
aperta sit negligentia.

Nunc ad quod officium teneā *De omis-*
tur sub peccato mortali, & quis *sione ho-*
bus horis persoluere debeant, & *rarū ca-*
quæ sint iustæ causæ sine pecca- *nonicas*
to omittendi officium: facile est *rum.*
intelligere, præcipuē simpliciter
& syncerē incedentibus. In his es-
nim satis est, non dolosē vel frau-
dulēter hæc omittere, sed velle sa-
tisfacere pro more bonorum &
piorū ministrorū ecclesiæ suæ, &

N ij inter

inter quos viuunt.

Nec illud opus est anxie tractare, an omittens officium diuinum, teneatur idcirco ad restitutionem fructuum, quos percipit ex ecclesia. Hæc magis videtur esse poena, quæ iuste à prælatis imponi potest, quàm vt quis ad eam per se teneatur.

*Lectio
borarum
non excusat clericos ab alijs exercitijs pietatis.*

Illud verò hoc loco putamus attentius considerandum, an persoluto hoc officio diuino, ita satisfaciât ministri ecclesie illi obligationi, qua tenentur ad orationem, & alia pietatis exercitia, vt tuta conscientia possint reliquum temporis alijs impendere. Vbi opus est certè prudenti consideratione, vt in neutram partem declinemus. Illud constat: posse impleri præcepta ecclesie, etiam quæ sunt determinationes iuris diuini, nec tamen impleri ipsum ius diuinum: sicut patet in illo qui semel tantum & cibis permisis vescitur in die ieiunij, tamen vsque ad crapulam vel ebrietatem. Itaque ne putet

mis

minister
nunciat
cum fact
li, qua
populi
tur. Cer
clesia d
sine assi
ditation
ita dicit
lege: im
tuis sacr
ille dicit
docturu
qui tam
lectione
hortatur
th.) lecti
doctrina
esto: att
sta in illi
ipsum sa
audiunt
tum doc
uandū p
de eoder
sū ad pie

ministri ecclesie, verbali illa pro-
 nuntiatione psalmorum & pres-
 cum satisfecisse se obligationi il-
 li, qua ex iure diuino pro suis &
 populi necessitatibus orare tenē-
 tur. Certè vita ministrorum ecc-
 lesiæ dignè transigi non potest,
 sine assiduitate spiritualium me-
 ditationū. Hieron. in epistola illa
 ita dicit: Diuinas scripturas sepi-
 lege: imò nunquam de manibus
 tuis sacra lectio deponatur. Hæc
 ille dicit, vt discat minister quod
 docturus sit. Paulus quoque ipse,
 qui tam frequenter discipulos ad
 lectionem & meditationem ex-
 hortatur: Attende (inquit Timo-
 th.) lectioni, & exhortationi, &
 doctrinæ. Hæc meditare, in his
 esto: attende tibi & doctrinæ, in-
 sta in illis. Hoc enim faciens, tes-
 ipsum saluū facies, & eos qui te
 audiunt. Itaque non ad alios tã-
 tum docendos, sed ad se etiam sal-
 uandū putat hæc necessaria. Vnde
 de eodem loco dicit: Exerce te ip-
 sū ad pietatē; quo exercitio & les-

1. Timæ
 th. 4.

tionē & meditationem, & ora-
tionem etiam complexus est.
Nec tamē possumus certi aliquid
hic præscribere: satis sit hoc ad-
monuisse, & nunc in fine, quod à
principio diximus, repetere. Cog-
itent seriò ministri ecclesiæ, se
propter sacros ordines ad maio-
rem vitæ sanctimoniam, & pur-
ritatem animæ, quod ad interloq-
ra & essentialia attinet, astrictos
esse, quàm sint monachi ex pro-
fessione sua. Non putent sibi via-
tam trāsīgendam (si dignè, & vt
debet ministros Christi, viuere
volūt) in iocis, ludis, & otio. Hęc
omnibus nocent & prohibētur:
nisi modeste (vt ethnici etiā sens-
serunt) tanquam condimentum
quoddā & sal aliarum virtutum
operibus adhibeantur. Nos pu-
tamus non tutò viuere ministrū
ecclesiæ, nisi quatenus illi vacat
per alia sibi, & his cum quibus ha-
bitat, necessaria opera, lectioni
scripturę sacrę pro captu ingenij
sui & pro morum instructione,
aut

aut aliorum ad pietatem instru-
 entium librorum assidue vacet:
 ita vt (sicut Paulus ait) in illis sit
 & permaneat: reliqua oia quasi
 pretereat aut percurrat. Lectioni
 huic coniuncta esse debet oratio
 & meditatio. Hæc sunt quæ vitia
 carnis comprimunt, mundana des-
 sideria mitigant, animū formant
 ad diuina: ad quæ ritè tractanda &
 peragenda putamus adolescenti-
 bus & minus exercitatis, instru-
 ctione opus esse, & conuersatio-
 ne virorum spiritualium. Hæc
 itaque ad meliora exhortantes
 proponimus, relinquentes quæli-
 bet suo sensui. Atque ita satis
 sit dictum de his, ad quæ mi-
 nistratio sacro-
 rum ordinū
 obligā-
 tur.

LECTIO